

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فیش منبر

حضرت معصومه سلام الله علیها

ده پرتو مشرک دو بانوی بهشتی

پرتو اول: فضیلت خانوادگی

کانال فیش منبر و مرثیه در ایتا

<https://eitaa.com/fishemenbar>

<http://www.talabeyar.ir> = سایت طلبه یار

فهرست مطالب

- ۳ اشاره
- ۳ ده پرتو از مشترکات دو بانوی بهشتی
- ۳ طلایه بحث
- ۴ دو بانوی بهشتی
- ۴ ۱- معصومه آل طه(س)،
- ۶ ۲- مریم عذرا(س)
- ۶ اما تَلَأُوْ مشترک آن دو بانوی والامقام به قرار ذیل است:
- ۶ پرتو اول: فضیلت خانوادگی
- ۷ حضرت مریم(س)
- ۸ علت تعجب مادر:
- ۹ نامش را مریم نهاد:
- ۱۰ حضرت فاطمه معصومه(س)
- ۱۱ مادر کریمه اهل بیت:
- ۱۲ در حریم بهشت
- ۱۳ منابع
- ۱۳ پاورقی

نویسنده: مهدی رضوانی پور

ده پرتو از مشترکات دو بانوی بهشتی

طلیعه بحث

نه تنها صاحب‌دلانی همچون انبیا و اولیای الهی قاموس وجود را با نام خود مزین نموده اند، بلکه زنان عقیف و مؤمنه ای نیز بوده اند که جهان ملک را با حضور ملکوتی خویش منور ساخته اند. در عظمت و والایی این زنان همین بس که الگو و اسوه ای حسنه هم برای زنان اهل ایمان و هم برای مردان جوینده کمال می باشند؛ چنان که قرآن کریم، آسیه دختر مزاحم، همسر فرعون، و مریم دختر عمران(ع) را به عنوان مَثَل برای مؤمنان از زنان و مردان مطرح می نماید:

"وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ نَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَ عَمَلِهِ وَ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، وَ مَرِيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوْحِنَا وَ صَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَ كُتِبَ لَهُ وَ كَانَتْ مِنَ الْقَائِمِينَ؛⁽¹⁾

و خداوند مثلی برای مؤمنان زده، به همسر فرعون، در آن هنگام که گفت پرورگارا! خانه ای برای من نزد خودت در بهشت بساز و مرا از فرعون و عمل

او نجات ده و مرا از قوم ظالم رهایی بخش! و به مریم دختر عمران مثل زده که دامان خود را پاک نگه داشت، و ما از روح خود در او دمیدیم و او کلمات پروردگارش و کتابهای او را تصدیق کرد و از مطیعان فرمان خدا بود."

دو بانوی بهشتی

سعی نموده ایم که فضایل، اوصاف و مقامات مشترک دو بانوی فرشته سیرت بهشتی، حضرت مریم(س) و فاطمه معصومه(س) را به قدر توان خویش بررسی نماییم؛ کواکب فروزانی که در سپهر طهارت و ایمان تلالو ویژه ای داشته و هستی را به یمن انوار زیننده خویش مفتخر ساخته اند.

- ۱ معصومه آل طه(س)،

یاس خوشبوی گلستان ولایت که بهار زندگی اش خیلی زود به خزان تبدیل گشت، تالی تلو معصوم و گنجینه بی پایان الهی است که راز سر به مهر رحیمی و سرّ روح نواز رحمانی را در دل دارد و کوثر حیات بخش بهشتی است که ارض قم را به زلال قدسی حضورش، روح معرفت و حیات طیبه معنویت بخشیده است:

"رُویَ اَنَّ بِقُمٍ مَوْضِعَ قَدَمِ جِبْرِئیلَ وَ هُوَ الْمَوْضِعُ الَّذِی نَبَعَ مِنْهُ الْمَاءُ الَّذِی مِنْ شَرَبَ مِنْهُ اَمْنٌ مِنَ الْاَدَاءِ وَ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ عَجِنَ الطِّينُ الَّذِی عَمِلَ مِنْهُ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ وَ مِنْهُ يَغْتَسِلُ الرِّضَا(ع)؛(۲)

روایت شده است که در قم جای پای جبرئیل است و آن جایی است که آب جوشید؛ آبی که هر کس بنوشد از بیماری در امان می ماند و از آن آب، گلی سرشته شد که با آن مانند شکل پرنده (به دست عیسیای مسیح(ع) ساخته شد و امام رضا(ع) با آن غسل نمود."

معصومه کیست؟ گوهر والاتبار دین

مخدومه ای مفخه و پاک گوهرست

معصومه کیست؟ دختر والای اهل بیت

معصومه کیست؟ شافعه روز محشرست

معصومه کیست؟ اختر تابان ملک حق

معصومه یادگار ز شرع پیمبرست

از بارگاه حشمت او مجد و افتخار

چون آفتاب طالع و چون مهر انورست

تنها نه قم ز تربت او گشته مشکسای

از تربتش جهان تشیع معطرست ^(۳)

نهال طوبایی که در دو دست جلال و جمال ربوبی مراحل رشد "أَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا" (۴) را پیمود و از نسیم روحفزای قدسی و زمزم طهارت و پاکی در سایه سار عشق و مودت معنوی برخوردار گردید و طراوت دلنواز بهشتی را برای همه زیبا پسندان عالم معنا به ارمغان آورد و در نهایت، به موجب صدق و اخلاص قلبی و ایمان و صفای باطنی در زمره با فضیلت ترین زنان اهل بهشت قرار گرفت:

"أَفْضَلُ نِسَاءِ الْجَنَّةِ أَرْبَعٌ: خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ آسِيَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ أَمْرَأَةَ فِرْعَوْنَ؛ (۵)

برترین زنان بهشت چهار نفرند: خدیجه دختر خویلد و فاطمه دختر محمد(ص) و مریم دختر عمران و آسیه دختر مزاحم، همسر فرعون.

أَمَّا تَلَأَلُوْا مُشْتَرِكِ أَنْ دَوِ بَانَوِي وَالْأَمَقَامِ بِه قَرَار ذِيْلِ اسْت:

پرتو اول: فضیلت خانوادگی

شخصیت معنوی هر کس تا حد زیادی وابسته به ایمان و تقوای پدر و مادر و محیطی است که در آن پرورش می یابد و روحیات و اخلاق نیک والدین است که در آینه تمام نمای فرزند تجلی می نماید و حتی قبل از تولد، شالوده سعادت و خوشبختی را در وجود او بنا می کند؛ همچنان که در نقطه مقابل،

پدر و مادر می توانند با سوء رفتار و احوال نامناسب خویش زمینه ساز شقاوت و ضلالت اولاد خود باشند که

"الشَّقِيَّ مَنْ شَقِيَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ وَ السَّعِيدُ مَنْ سَعَدَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ؛(۶)

شقی کسی است که در رحم مادر با شقاوت شده و سعید کسی است که در رحم مادر با سعادت شده باشد."

حضرت مریم(س)

در خانواده ای پا به عرصه گیتی نهاد که پدرش "عمران" از پیامبران الهی و از نسل ابراهیم خلیل الرحمن(ع) بود (۷) و مادرش "حنه" زنی مؤمن و پاکدامن که ایمان و اعتقادش در نذر و نیاز و دعای خاضعانه در پیشگاه ربوبی حق این چنین جلوه می یابد:

"اذْ قَالَتْ اُمْرَاَتُ عَمْرَانَ رَبِّ اَنِّی نَذَرْتُ لَكَ مَا فِی بَطْنِی مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّی اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ، فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اَنِّی وَضَعْتُهَا اُنْثٰی وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَیْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰی وَ اَنِّی سَمَّیْتُهَا مَرْیَمَ وَ اَنِّی اُعِیْذُهَا بِكَ وَ ذُرِّیَّتَهَا مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ؛(۸)

(به یاد آورید) هنگامی که همسر عمران عرض کرد: پروردگارا! آنچه در رحم دارم برای تو نذر کردم که آزاد (برای خدمت تو) باشد، از من بپذیر که تو شنوا و دانایی! ولی هنگامی که او را فرو گذارد، گفت: پروردگارا! من او را

دختر آوردم - اما خدا به آنچه او به دنیا آورده بود، آگاه بود و پسر مانند دختر نمی باشد " (و سپس گفت:) من او را مریم نام نهادم و او و فرزندانش را از شر شیطان رانده شده در پناه تو قرار می دهم."

علت تعجب مادر:

تعجب مادر از اینکه مولودش دختر بوده، بدان علت است که عمران همسر او، قبل از وفاتش به وی نوید تولد فرزند پسری پاک سرشت و فرخنده پی را داده بود و گفته بود که به اذن الهی از برکت وجود چنین پسری بیماران غیر قابل علاج درمان می شوند و به انفاس قدسی اش مردگان حیات می یابند و به عنوان پیامبر الهی در قوم بنی اسرائیل برانگیخته می شود^(۹).

این پیشگویی که از معدن وحی سرچشمه گرفته بود، در وجود عیسی مسیح(ع) به تحقق رسید و نشان داد که نوه نیز به منزله فرزند انسان محسوب می شود. امام رضا(ع) می فرماید:

"انَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَى عِمْرَانَ أَنِّي وَاهِبٌ لَكَ ذَكَرًا فَوَهَبَ لَهُ مَرْيَمَ وَ وَهَبَ لِمَرْيَمَ عِيسَى فَعِيسَى مِنْ مَرْيَمَ وَ مَرْيَمُ مِنْ عِيسَى وَ مَرْيَمُ وَ عِيسَى شَيْءٌ وَاحِدٌ؛^(۱۰)

همانا خداوند به عمران وحی کرد که من پسری به تو عطا می کنم. پس به او مریم را داد و به مریم عیسی را، پس عیسی از مریم است و مریم از عیسی، و هر دو یک چیز هستند."

"حنه" پس از تولد نوزادش، نام دخترش را مریم که به معنای "زن پارسا" می باشد، ^(۱۱) گذاشت، و او و ذریه اش را از شر وسوسه های شیطان رجیم به درگاه امن الهی سپرد و چون می بایست به نذرش مبنی بر آزاد کردن او برای عبادت و خدمت گزاری در "بیت المقدس" عمل می کرد، او را بر حسب قرعه به سرپرستی و کفالت حضرت زکریا(ع) واگذار نمود تا تحت مراقبت و نظارت الهی ایشان به امر مقدس خدمت گزاری در خانه خدا پردازد:

"فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَ أُنَبِّتُهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَ كَفَّلَهَا زَكَرِيَّا؛ ^(۱۲)

پس خداوند، او (مریم) را به طرز نیکویی پذیرفت (و نذر مادرش را قبول کرد) و به طرز شایسته ای او را رویانید (و پرورش داد) و زکریا را کفیل او قرار داد."

و بدین ترتیب، گلبن وجود مریم(س) در بیت سرشار از ایمان و طهارت پیامبری از سلاله انبیا شکفته شد و در محیطی مقدس، تحت نظارت باغبان توانایی چون زکریای نبی(ع) (شوهر خواهرش) از رشد و نمو نیکو بهره مند گردید و فضای عالم ملک را مملو از رایحه خوش ملکوتی نمود.

در خاندان رسالت و ولایت دیده به جهان گشود، در حالی که پدرش، امام موسی بن جعفر (ع) به شهادت تاریخ، امام کبیرالقدر، عظیم الشان، کثیرالتهجد، مُجدّد در اجتهاد و مواظب بر طاعات و عبادات و مشهور به کرامات بود. شب را با قیام و سجود به روز می آورد و روز را با صیام و صدقه به آخر می رسانید. به سبب حلم بسیار و گذشت او از جرم تقصیرکنندگان در حقش، کاظم خوانده شد و کسی را که به او بدی می کرد با عفو و احسان جزای نیک می داد و به جهت زیادی عباداتش به عبد صالح معروف شد (۱۳).

چنین نقل کرده اند که یکی از شیعیان به محضر امام صادق (ع) آمده، می بیند آن حضرت در کنار گهواره با کودکی گفتگو می کند. او تعجب کرده، می گوید: آیا با نوزاد سخن می گوئید؟ امام می فرماید: اگر تو هم مایل هستی، بیا و با او گفتگو کن. می گوید: نزدیک رفته، سلام کردم. جواب سلام مرا داد و فرمود: نامی که برای دخترت برگزیده ای، عوض کن؛ زیرا خداوند آن نام را دشمن می دارد (چند روز قبل از این واقعه، دارای دختر شده و نامش را حمیرا گذاشته بود). آن شخص می گوید: سخن گفتن نوزاد و اطلاع او بر اخبار پنهان و نهی از منکر او، مرا بیشتر به تعجب وا داشت تا آنکه امام صادق (ع) فرمود: تعجب نکن، این کودک، فرزندم موسی (ع) است. خداوند از او دختری به من عنایت کند که نامش فاطمه است. او در سرزمین قم به خاک

سپرده می شود و هر کس (مرقد) او را در قم زیارت کند، بهشت برای او واجب می گردد [\(۱۴\)](#).

مادر کریمه اهل بیت:

و اما مادر حضرت معصومه (س)، معروف به "تکتم" یا "نجمه" که همان مادر امام رضا (ع) می باشد، زنی از مغرب زمین و کنیز آزاده ای است که قبل از ازدواج، در خانه "حمیده"، مادر امام کاظم (ع)، به عبادت عاشقانه و خدمت صادقانه مشغول بود و به نقل ابن بابویه: "آن جاریه سعادت مند بهترین زنان بود در عقل و دین و حیا، و خاتون خود حمیده را بسیار تعظیم می نمود و از روزی که او را خرید، هرگز نزد او نمی نشست برای تعظیم و اجلال، و پس حمیده روزی به حضرت امام موسی (ع) گفت: ای فرزند گرامی! تکتم جاریه ای است که من از او بهتر ندیده ام در زیرکی و محاسن اخلاق و می دانم هر نسلی که از او به وجود آید، پاکیزه و مطهر خواهد بود و او را به تو می بخشم و از تو التماس می کنم که رعایت حرمت او بنمایی [\(۱۵\)](#)".

و این گونه، نجمه خاتون در مأوایی مشحون از صداقت و ایمان ولایی، از نفات روح بخش مهر و محبت امام کاظم (ع) بهره مند گردید و گوهر وجودش در مأمن بهشتی آن امام همام از صفا و جلای مضاعف برخوردار شد. اشتیاق وی به ذکر و تسبیح و عبادت پروردگار به صورتی بود که گفته اند: چون نوزادش، حضرت رضا (ع) شیر بسیار می آشامید، روزی درخواست دایه

نمود تا او را در شیر دادن فرزندش یاری رساند. وقتی از او پرسیدند که مگر شیر تو کم شده است؟ در جواب اظهار نمود:

"دروغ نمی توانم گفت، به خدا سوگند که شیر من کم نیست! ولکن نوافل و اورادی بیشتر که داشتم و به آنها عادت کرده بودم، به سبب شیر دادن کم شده است و به این سبب معاون می خواهم که اوراد خود را ترک ننمایم"^(۱۶).

در حریم بهشت

در حریم بهشتی چنین خانواده ای است که غنچه وجود فاطمه معصومه(س) بیست سال و اندی پس از تولد علی بن موسی الرضا(ع) شکفته شد و در پرتو تعلیم و تربیت معنوی پدر و مادر، مراحل رشد و تعالی در عرصه شناخت و ایمان را طی نمود؛ به طوری که گفته می شود: "در میان فرزندان امام کاظم(ع) با آن همه کثرتشان بعد از امام رضا(ع) کسی همسنگ حضرت معصومه(س) نبود"^(۱۷).

و به فرموده شیخ عباس قمی: "و اما دختران حضرت موسی بن جعفر(ع) بر حسب آنچه به ما رسیده، افضل آنها سیده جلیله معظمه، فاطمه بنت موسی(ع) معروف به حضرت معصومه(س) است"^(۱۸).

به راستی که صفت "الرشیده"^(۱۹) برازنده وجود نورانی آن خاتون می باشد که سرای قلبش را به نور ایمان زیور بخشیده و از آلائش به تیرگی غفلت و

گمراهی مبراً شده و این گونه به رشد معنوی نایل گردیده و مصداق بارز این آیه کریمه گشته بود:

"وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ؛ (۲۰)

ولکن خداوند ایمان را محبوب شما قرار داده و آن را در دلهایتان زینت بخشیده، و کفر و فسق و گناه را منفورتان قرار داده است. کسانی که دارای این صفات اند، هدایت یافته و دارای رشد می باشند.

و این چنین است که آن بانو را حجت و امین پدر عالی مقامش بر می شماریم و در زیارت نامه غیر معروف آن حضرت، عرضه می داریم:

"السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَحُجَّتِهِ وَآمِينِهِ؛ (۲۱)

منابع

پاورقی

۱. سوره تحریم: ۶۶، آیه ۱۱ و ۱۲.
۲. سفینه البحار، ج ۷، ص ۳۵۹ و در بحارالانوار، ج ۵۷، ص ۲۱۷، ح ۴۷، با اندکی تفاوت.
۳. مجله "هنر دینی"، ص ۱۰۸، شعر از نیکو همت.
۴. سوره آل عمران: ۳، آیه ۳۷.
۵. بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۷۸، ح ۱۳۳، از پیامبر اکرم(ص).
۶. تفسیر القمی، ج ۱، ص ۲۲۷، از رسول اکرم(ص).
۷. ر. ک: تحف العقول، ص ۴۰۴.
۸. سوره آل عمران: ۳، آیه ۳۵ و ۳۶.
۹. ر. ک: بحارالانوار، ج ۱۴، ص ۱۹۹.
۱۰. تفسیر القمی، ج ۲، ص ۲۱۵.

۱۱. فرهنگ بزرگ جامع نوین.
۱۲. سوره آل عمران: ۳، آیه ۳۷.
۱۳. منتهی الآمال، ص ۷۷۹، با اندکی تغییر.
۱۴. حضرت معصومه فاطمه دوم، ص ۱۳۱ و ۱۳۲.
۱۵. همان، ص ۸۶۰.
۱۶. همان، ص ۸۶۱.
۱۷. تواریخ النبی و الآل، ص ۶۵.
۱۸. منتهی الآمال، ص ۸۴۳.
۱۹. انوار المشعشعین، ج ۲، ص ۲۸۵.
۲۰. سوره حجرات: ۴۹، آیه ۷.
۲۱. قرآن کریم. ۲. نهج البلاغه، به قلم سید علینقی فیض الاسلام، ۱۳۹۲ ق. ۳. آثار الحجّه، محمد شریف رازی، قم: کتابفروشی برقی، ۱۳۳۲ ش، ۲ جلد، وزیری. ۴. اصول الحدیث و احکامه فی علم الدرايه، جعفر سبحانی، قم: لجنه اداره الحوزه العلمیه، ۱۴۱۲ ق، وزیری. ۵. اعلام النساء
۲۲. پورتال جامع پژوهشہ تبلیغ